

Van: Ans Morlog

Verzonden: vrijdag 15 mei 2020 12:32

Aan: STATENGRIFFIE <STATENGRIFFIE@brabant.nl>

Onderwerp: afschrift brief aan mevrouw Lemkes-Straver

Geachte heer, mevrouw,

Hierbij stuur ik u een afschrift van een vandaag gestuurde brief naar GS, t.a.v. mevrouw E. Lemkes-Straver. Ik verzoek u vriendelijk deze brief ter info te overhandigen aan alle PS-leden. Alvast dank voor de te nemen moeite.

Met vriendelijke groet,

Ans Morlog

Office management

Provinciale Raad Gezondheid
Provinciale Raad voor de Leefomgeving
Sociaal-Economische Raad (SER) Brabant
Young Professionals Brabant

Provincie Noord-Brabant
College van Gedeputeerde Staten
T.a.v. mevrouw dr. E.P.J. Lemkes-Straver
Postbus 90151
5200 MC 's-HERTOGENBOSCH

Datum:	Kenmerk:	Onderwerp:
15 mei 2020	200515io	corona - gezondheid

Geachte college,

Eind maart stuurden wij een brief waarin wij onze waardering en betrokkenheid uitten voor de sociaaleconomische crisisaanpak in de strijd tegen het coronavirus. Wij hebben in deze brief ook aangegeven dat wij deze betrokkenheid in het vervolg verder invulling willen geven in de rol die bij ons past.

Met deze brief willen wij onderstrepen dat de zorgen over de Brabantse publieke gezondheid, die nu heel pregnant zijn, vragen om een brede langetermijnaanpak. Gezondheid is ook van belang voor provinciaal beleid en voor de forse uitdagingen waar het provinciale bestuur nu en in de toekomst voor staat. Het is niet meer weg te denken in de algemene politiek-maatschappelijke discussie. Wij gaan uiteraard graag met u in gesprek over uw aankondiging in het bestuursakkoord om te komen tot een uitwerking over de rol die de provincie vanuit haar kerntaken ziet op het gebied van gezondheid. Vooruitlopend op het door u aan Brabant gevraagde advies¹, willen wij gezien de actualiteit al aandacht vragen voor acties en te zetten accenten.

Brabant als brandhaard: lessen voor beleid

De Brabantse veiligheidsregio's hebben in hun meest recente regionale risicoprofielen al gesteld dat een pandemie met catastrofale impact voor de samenleving een waarschijnlijke bedreiging vormt. Ook het RIVM benoemt deze dreiging in hun QuickScan naar volksgezondheidsdreigingen uit het buitenland uit 2019². De coronacrisis bevestigt deze inschattingen, maar toont ook aan dat de voorbereiding op een dergelijk virus uitermate lastig is. Dat juist een aantal plekken in Brabant zich hebben ontwikkeld tot brandhaard van het coronavirus in Nederland roept in de samenleving inmiddels steeds meer vragen op. Hierbij kan een groot aantal factoren een rol spelen, zoals de eerdere carnavalsvakantie in het zuiden en de populatie ouderen in de gebieden. In het maatschappelijk debat worden ook steeds vaker verbanden gelegd tussen luchtkwaliteit, eerdere uitbraken van ziekten zoals de Q-koorts en de mens-dierdichtheid in getroffen gebieden, als verklaring voor mogelijke risicofactoren in Brabant. Het is daarom goed dat u heeft aangekondigd de onafhankelijke onderzoeken te volgen en de resultaten ervan te betrekken bij beleid.

---

¹ Adviesvraag Gezondheid in de Onderzoeks- en Adviesagenda 2020: "Om te komen tot een gezondheidsvisie, is de vraag van de provincie aan BrabantAdvies te adviseren over wat de grootste impact heeft op verbetering van de gezondheid van de Brabander, welke taak en rol de provincie hierin kan pakken en welke interventies gepleegd kunnen worden?"

² RIVM, (2019). Dreigingen uit het buitenland voor de volksgezondheid in Nederland. Een QuickScan. Geraadpleegd op: <https://www.rivm.nl/bibliotheek/rapporten/2019-0106.pdf>

Ook wij pleiten voor verdiepend onderzoek, waarbij de verspreiding van COVID-19 in Nederland - en dus ook Brabant – over langere tijd goed in beeld gebracht wordt, inclusief de specifieke risicofactoren.

Gerichte acties op verbetering luchtkwaliteit zijn no-regret

Dit type onderzoek kost tijd. Voor de uitvoering van beleid hoeft u echter niet te wachten tot bovengenoemde nieuwe onderzoeksresultaten bekend zijn. Hoewel de relatie tussen corona en luchtkwaliteit echt nog moet blijken, staat de directe relatie tussen luchtkwaliteit en gezondheid wel vast. Brabant kenmerkt zich als gebied met een hoge bevolkingsdichtheid, verdergaande verstedelijking, een hoge concentratie aan (intensieve) veehouderijen, veel industrie en mondiale transportbewegingen. De hiermee gepaard gaande luchtverontreiniging kan hoge bloeddruk (hypertensie), diabetes en luchtwegaandoeningen veroorzaken. In Nederland is zo'n 3% van de ziektelast toe te schrijven aan de huidige luchtkwaliteit³. Ook hebben 1,2 miljoen mensen een longziekte en er sterven jaarlijks in Nederland 12.000 mensen aan aandoeningen die zijn veroorzaakt door luchtvervuiling. Daarnaast worden jaarlijks 16.000 mensen met spoed opgenomen in het ziekenhuis door luchtvervuiling⁴. Een slechte luchtkwaliteit zorgt ervoor dat mensen extra kwetsbaar zijn voor ontstekingen van het longweefsel. Kortom, acties gericht op verbetering van de luchtkwaliteit in Brabant zijn daarom ook van belang voor de gezondheid van de Brabanders. De provincie heeft met de ondertekening van het landelijke Schone Lucht Akkoord al een uitvoeringsplan toegezegd om een bijdrage te leveren aan een forse gezondheidswinst in 2030⁵

De One-Health benadering in provinciaal beleid

Wij vragen de provincie de inzet op de One-Health benadering⁶ in haar beleid te intensiveren. De coronacrisis, die is begonnen als een zoönose, leert ons het belang van de relatie tussen mens, dier en milieu. Dit vraagt dan ook om samenwerking tussen professionals uit de humane en veterinaire sector en de professionals uit de voedsel-, milieu- en natuurgerelateerde sectoren. Barrières die er nu nog zijn door botsende belangen tussen de volksgezondheid, economie, landbouw en voedselveiligheid moeten worden geslecht. Inzichten hierover op basis van ervaringen uit deze coronacrisis, maar ook uit de aanpak van Q-koorts⁷, kunnen ondersteunend zijn voor de provinciale gezondheidsvisie.

Geef ook rekenschap van 'quality of life' en gezondheidsverschillen in Brabants beleid

Niet vaak hebben we zo aan den lijve ondervonden wat het begrip 'publieke gezondheid' inhoudt. De coronacrisis maakt glashelder hoe kwetsbaar de 'volksgezondheid' is. We zien tijdens deze coronacrisis dat de bewustwording over publieke gezondheid en 'quality of life' groeit. Quality of life gaat over de balans en samenhang tussen welzijn en welvaart. Deze balans komt bij veel mensen en gezinnen in het gedrang door de coronacrisis en allerlei economische en maatschappelijke gevolgen (zoals een toename in de ongelijkheid, wantrouwen richting gezag en toenemende stigmatisering en sociale spanningen⁸). De 'intelligente lockdown periode' en de anderhalvemetersamenleving zullen ook op middellange termijn veranderingen teweeg brengen in de samenleving.

---

³ Atlas Leefomgeving. Lucht. Geraadpleegd op www.atlasleefomgeving.nl/meer-weten/lucht

⁴ Longfonds

⁵ Het 'Schone Lucht Akkoord, gezondheidswinst voor iedereen' heeft als doel gesteld om 50% gezondheidswinst ten opzichte van 2016 te behalen voor de negatieve gezondheidseffecten afkomstig van binnenlandse bronnen.

⁶ RIVM definitie One Health = "One Health is een interdisciplinaire samenwerking om de gezondheid van mensen, dieren en milieu te verbeteren." De intenties om op deze manier samen te werken zijn breed uitgesproken en sinds 2011 zijn goede richtlijnen en protocollen door de ministeries van VWS en EZ opgezet in de landelijke zoönosestructuur. Deze structuur draagt bij aan de bestrijding en vroegsignalering van zoönosen in een samenwerking tussen humane en veterinaire organisaties hierin. Geraadpleegd <https://www.rivm.nl/one-health>

⁷ FTM;

⁸ Landelijk Operationeel Team Corona, (2020). Maatschappelijke gevolgen coronacrisis.

Naast de vele mooie initiatieven voor hulp, is er in Brabant veel gemis, eenzaamheid, verlies en rouw door het coronavirus. Mede ook doordat de crisis in sommige dorpen in Brabant diepe wonden heeft geslagen binnen de gemeenschap. De werkdruk en emotionele druk op zorgpersoneel is nog altijd aanhoudend groot. Ondernemers zijn onzeker over de toekomst van hun onderneming. Werkloosheid voor kwetsbaren op de arbeidsmarkt ligt op de loer. Een toename van schuldenproblematiek en mentale zorgvragen dreigt werkelijkheid te worden.

Met name de sociaaleconomische gevolgen zullen op termijn ook weer hun weerslag hebben op de volksgezondheid. Sociaaleconomische gezondheidsverschillen en een toenemende tweedeling in Nederland en Brabant gaan hand in hand⁹. In dit verband blijft het ook de komende periode zoeken naar de balans tussen het beperken van de directe gezondheidsrisico's als gevolg van Corona en de sociaaleconomische effecten van de lockdown. Het is daarom relevant om verschillende aspecten van de gevolgen van de crisis in samenhang te analyseren. Om daarvan ook rekenschap te kunnen geven in provinciaal beleid.

Bouw voort op kansrijke instrumenten

In voorbereiding op, of ter voorkoming van nieuwe uitbraken van zoönosen of andere infectieziekten, dienen duurzame beleidskeuzes te worden gemaakt vanuit de One Health benadering. Het is voor de kennisontwikkeling relevant om data en netwerken op het terrein van gezondheid en fysieke leefomgeving beter te ontsluiten. In 2018 is een motie aangenomen om een Brabants Expertisecentrum Gezondheid op te richten. Met de Brabantse Omgevingsscan (BrOS) is door de Brabantse GGD'en en Telos een waardevolle aanzet gemaakt om meerdere databronnen op het gebied van gezondheid en leefomgeving aan elkaar te verbinden, hetgeen als input kan dienen voor ruimtelijk beleid. Een samen te stellen denktank kan richting geven aan de hiervoor relevante Brabantse onderzoeksvragen, als input voor het Brabants Expertisecentrum Gezondheid. BrabantAdvies – en in het bijzonder de Provinciale Raad Gezondheid – is uiteraard bereid hieraan bij te dragen.

Tot slot

Het provinciaal bestuur gaat forse uitdagingen tegemoet. Juist in de balans tussen economie, gezondheid en leefomgeving. Als BrabantAdvies zijn we daarin graag uw gesprekspartner vanuit onze onafhankelijke rol en met de inzet van onze brede inhoudelijke deskundigheid.

Hoogachtend,
BrabantAdvies,

mede namens de voorzitters van:

Provinciale Raad voor de Leefomgeving, Sociaal-Economische Raad Brabant en Young Professionals Brabant,

Wim van der Meeren
voorzitter Provinciale Raad Gezondheid

---

⁹ Het verschil in *levensverwachting* tussen mensen met een lage en hoge sociaaleconomische status bleef in de periode 2004-2014 ongeveer 7 jaar. Het verschil in *levensverwachting in goede ervaren gezondheid* tussen mensen met een lage en hoge sociaal economische status bleef in diezelfde periode ongeveer 18 jaar. Huishoudinkomen en opleidingsniveau zijn de belangrijkste indicatoren voor sociaaleconomische gezondheidsverschillen. Trendscenario's laten zien dat het percentage mensen met een lage sociaaleconomische status dat zich gezond voelt afneemt tot 2040, terwijl dit voor mensen met een hoge sociaaleconomische status stabiel blijft. Bron: RIVM en MinVWS. VTV-2018. Geraadpleegd <https://www.vtv2018.nl/gezondheidsverschillen>